

Bli pappa- men sedan då?

Tidningen Arbetet 1992

Är faderskapet någonsin formulerat?

Hur många män inom världslitteraturen har passionerat eller bekymrat eller oroligt eller kärleksfullt beskrivit sin fadersroll? Mer än några rader om stoltheten över att få en son, och om oron att inte klara det ekonomiskt, jag menar: känslomässigt?

Idag förväntas det av männen att de ska ta del i graviditet, förlossning, spädbarnsvård och barnens uppfostran. Det krävs en närvaro som männen av tradition inte behövt ha.

Många av dagens svenska män vill också ta en aktiv del i barnens omvårdnad - för sin egen skull och för barnens. Beundransvärt många kämpar med sina könsrollmönster, går på profylaxkurser, läser böcker om barnafödande och barnuppfostran, etc och ställer sig med stort allvar vid kvinnans sida när hon ska föda - ensam i en kvinnovärld där han förväntas vara det perfekta stödet. Men sedan då?

Anmärkningsvärt många relationer spricker under barnets första levnadsår. Detta beror, förstås, på en mängd olika orsaker. Kvinnas rädsla för moderskapet, en dålig relation från början osv.

I många fall handlar det om att männen inte vet hur de ska bete sig, vilken uppgift de har och ofta upptäcker han att detta, att vara en aktiv fader, var svårare än vad han trodde.

Man kan se en trend: många av dagens män reagerar starkt när deras kvinna blir gravid. En del kräver abort, några satsar hårdare på karriären. En del flyr, somliga får depressioner och några blir aggressiva.

Av kvinnan förväntas det att hon ska klara sitt moderskap, så att säga av sig självt. Att en del kvinnor reagerar negativt på barnet är fortfarande tabubelagt och beredskapen är i många fall dålig. Men om det finns en liten beredskap för dessa kvinnor, så finns det ingen alls för de män som reagerar negativt på faderskapet.

Samtidigt som många män känslomässigt och socialt inte klarar att "ta för sig" på detta kvinnodominerade område, är det många kvinnor som har svårt att släppa ifrån sig en bit av ansvaret. De litar inte på männen och ger dubbla budskap; delta, men på mina villkor!

I vardagen är det inte lätt att bryta könsrollernas dåliga mönster, det är ö h t svårt att ge sig in på okänt området. Vet själv, hur svårt det är att få rätt skruv till rätt mutter. Det kräver koncentration att pröva nytt, vilket i sin tur kräver tid. Framför allt kräver det förtroende från partnern som kanske har större erfarenhet.

Det kan störa, kanske förstöra, en mans engagemang och vilja till delaktighet om han blir ständigt bevakad och tillrättavisad vid blöjbytet. Det kan vara svårt att förstå att han, direkt efter barnets födelse, inte kan ha samma direktkontakt med barnet som mamman har. Att då ta hand om skiten kan kännas förnedrande, och mannen upplever sig som utanför gemenskapen.

Den existentiella aspekten; varför lever vi, vad är meningen med livet? Är den existentiella ensamheten större för mannen än för kvinnan?

Förmågan att föda barn kan ge kvinnan en viss trygghet om vem hon är. Hon är kvinna, och som moder kan hon känna att hon inte lever förgäves.

En man däremot, kan inte med samma tydlighet bekräfta sin existens på det biologiska planet. Detta påstås också vara orsaken till hans starka behov av att sätta spår genom det han skapar i samhället, för familjen.

Mannens roll som försörjare är inte längre en självklarhet. Ändå svarar många män på familjen genom att gå in för karriären och blir förvirrade när de sedan anklagas för att smita från just det ansvar han sliter för.

Det är under de första åren, i de små vardagssituationerna, som den vuxne skapar kontakt med barnet, det gäller även modern. Det är i blickkontakten och leken, i minspelet och småpratet, vid blöjbytet och matning, som kontakt uppstår och fördjupas.

För detta krävs tid. En tid som den konventionelle mannen sällan tar sig, kanske han tror att det ska räcka med timmarna efter arbetet. Men det gör det inte, och plötsligt inser han att han inte vet hur han ska möta barnet, det har blivit "mammigt".

Här kan en del män ge upp, kanske med hänvisning till naturlagar och biologiska funktioner, men lever resten av sitt liv med en tagg i hjärtat.

Å andra sidan, de män som tar sig tid med sitt barn kanske istället upptäcker att det krävs ett tidlöst "varande", i motsats till mansrollens "agerande". Och att bara vara, är ett tillstånd förvillande likt den passivitet som mansrollen förkastar och förbjuder.

Ett litet barn väcker den vuxnes bortträngda minnen av den egna barndomen. Har den vuxne inte bearbetat sina känslor kan det vara fruktansvärt provocerande att ställas inför ett barns självklara krav. Det man inte har fått, är svårt att ge. Det man själv inte fick, ska ingen annan heller ha.

Och män har mer sällan än kvinnor bearbetat det emotionella. Via det aktiva faderskapet konfronteras dagens män nu med något som deras fäder inte behövde konfronteras med - nämligen sina egna känslor, de som barnet väcker. Det är smärtsamt, det är svårt.

På ett sjukhus där BB-avdelningen kommit långt vad gäller männens närvaro vid förlossningar, anar jag hos personalen en irritation över männens delaktighet. En del män är så oroliga att de upplevs som mer till besvär än glädje.

När en människa börjar öppna upp sitt känsloliv kan han/hon i en övergångsperiod upplevas som "besvärlig", och det vore tragiskt om detta innebär att männen förpassas ut i korridoren igen. Vi måste se denna besvärlighet som ett tecken på ett påbörjat emotionellt engagemang och bemöta det som sådant!